

ساز و کارهای انگیزشی موثر بر رفتار کشاورزان به منظور توسعه کشاورزی ارگانیک در شهرستان گرمسار

Motivational Mechanisms Affecting Behavior of Farmers in order to Develop Organic Agriculture in the Garmsar Township

مهناز خوانساری اسدآبادی^۱، داود ثمری^۲، سید جمال فرج اله حسینی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۹/۲۵

چکیده

مقاله حاضر با هدف شناسایی ساز و کارهای انگیزشی موثر بر رفتار کشاورزان به منظور توسعه کشاورزی ارگانیک در شهرستان گرمسار تهیه شده است. روش شناسی مقاله حاضر از نظر نوع توصیفی و علی-ارتباطی می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۰۰۰ نفر از باغداران شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰-۹۱ است که از جامعه آماری فوق ۱۳۵ نفر با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار اصلی تحقیق، پرسشنامه است که روایی آن توسط اساتید و کارشناسان جهاد کشاورزی شهرستان گرمسار به دست آمد. پایایی ابزار تحقیق بر اساس آلفای کرباخ ۰/۸۴ محاسبه شد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مبین آن بود که بیش از ۳۴ درصد از تغییرات توسعه کشاورزی ارگانیک تحت تاثیر پنج عامل مساحت زمین، ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی، ساز و کارهای روانشناختی، ساز و کارهای اقتصادی و جنسیت بوده است.

واژه های کلیدی: کشاورزی ارگانیک، انگیزش، رفتار، توسعه کشاورزی

مقدمه و بررسی منابع

امروزه یکی از بزرگترین چالش های روبروی جامعه بشری که مورد توجه و اهمیت بسیاری قرار گرفته، مسئله امنیت و سلامت غذایی جمعیت روبه افزایش دنیاست ساعی (Saedi,2011). با افزایش سریع جمعیت در جهان به خصوص در کشورهای در حال توسعه و افزایش تقاضا برای مواد غذایی باعث شد تا انسان به فکر افزایش عملکرد در واحد سطح باشد احتشامی و چائی جی (Ehteshami & Chaichi,2010). به موازات افزایش تولیدات کشاورزی و حل مشکل کمبود غذا در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، مشکلات جدیدی در عرصه

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار

^۲ دانشیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج

^۳ دانشیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

اکوسیستم های کشاورزی به وجود آمده است که آلودگی منابع آب، تحت تاثیر قرار گرفتن سلامت خاک و کاهش مقدار قابل جذب بعضی از ریز مغذی ها مانند روی، مس، آهن و به هم خوردن تعادل بیولوژیک موجود در اکوسیستم، مقاومت آفات نسبت به سموم شیمیایی و ظاهر شدن آفت های جدید، کاهش کیفیت تولیدات کشاورزی از مهم ترین آنها به شمار می رود. بنابراین برای مقابله با این معضل اندیشه پایداری وارد ادبیات اقتصاد و بوم شناختی کشاورزی گردید. تاکید این اندیشه بر تامین نیاز های کنونی نسل حاضر بدون لطمه زدن به توانایی ها و نیازهای نسل های آتی بود شعبانعلی فمی و همکاران (Shabanali Fami & Others, 2008).

لذا می توان گفت که الگوی فعلی کشاورزی نتوانسته آنچه را که باید در بحث امنیت غذایی، حفظ محیط زیست و سلامت و بهداشت محصولات کشاورزی موفق باشد، با این وجود بسیاری از کشاورزان از جمله کشاورزان گرمسار همچنان از نهادها شیمیایی همچون اوره، فسفات، پتاس و ... برای تولید محصولات خود استفاده می کنند که این امر موجب بروز آلودگی آب ها، فرسایش خاک، به وجود آمدن آفت های جدید و کاهش باروری خاک و ... شده است. این انگیزه در آنان به عوامل مختلفی وابسته است که از آن جمله می توان به تفکر آن ها نسبت به کاهش عملکرد محصولات در اثر عدم استفاده از این مواد شیمیایی و در نتیجه کاهش درآمد شان، قدرت سیاسی شرکت های تولید کننده ی مواد شیمیایی و تبلیغات آن ها مبنی بر نفی اثرات مضر کودها، آفت کش ها و ...، ظاهر بهتر محصولات شیمیایی نسبت به محصولات ارگانیک و ماندگاری بالاتر آن ها و از همه مهم تر تقاضای پایین مصرف کنندگان از محصولات ارگانیک اشاره کرد. لذا در پژوهش حاضر هدف مطالعه بر روی ساز و کارهای انگیزشی موثر در رفتار کشاورزان است که می تواند به آنان کمک کند تا به این سمت روی آورند و آن را توسعه دهند.

انگیزش از این لحاظ اهمیت ویژه ای دارد که بدون شناخت انگیزه های رفتار، امکان درک پدیده ها وجود نخواهد داشت و به علاوه آنکه بررسی انگیزه به ما نشان می دهد که چگونه می توان زندگی خود و دیگران را بهبود بخشید. حسن زاده (Hassanzadeh, 2009). در تحقیقی که با عنوان "عوامل موثر بر پذیرش کشاورزی ارگانیک در ایران" توسط حسینی و آجودانی (Hosseini & Ajoudani, 2012) صورت گرفت؛ به این نتیجه رسیدند که نظرات و نگرش ها به کشاورزی ارگانیک تا حد زیادی به عوامل اقتصادی و ترویج و آموزش بستگی دارد. کشاورزی ارگانیک به عنوان یک نوآوری پیچیده، یک نرم افزار یا نوعی دانش مبتنی بر نوآوری است که به شدت وابسته به اطلاعات از منابعی همچون خدمات ترویجی است. برای تغییر نگرش کشاورزان و افزایش اعتماد شان در مورد نقش کشاورزی ارگانیک در کشاورزی نیاز به تعلیم و آموزش بیشتری است.

نتایج مطالعه ی خالدی و همکاران (Khaledi & Other, 2011) تحت عنوان "ارزیابی موانع تبدیل به کشاورزی ارگانیک در کانادا" نشان داد که فقدان اطلاعات، در خصوص بسیاری از حوزه های فعالیت های کشاورزی ارگانیک وجود دارد و توسط نهاد های مرتبط با کشاورزی ارگانیک در فراهم نمودن اطلاعات برای کشاورزان ارگانیک بسیار مفید است. فقدان دانش و مهارت برای مدیریت یک مزرعه ارگانیک و فقدان فرصت های بازاریابی برای محصولات ارگانیک مهم ترین دلیل برای عدم کاربرد فعالیت های کشاورزی ارگانیک بوده است. به نظر می رسد اعتقادات و نگرش های کشاورزان عامل مهمی در تاثیر گذاری بر تمایل به پذیرش فعالیت های ارگانیک هستند. علاوه بر این، اثر بخشی

مقررات مربوط به کشاورزی ارگانیک، مراکز صدور گواهی و بازارها می‌توانند در تبدیل کشاورزی رایج به کشاورزی ارگانیک موثر باشند.

همچنین عواملی از قبیل: محیط شخصی (فرهنگ خانوادگی، وضعیت اقتصادی _ اجتماعی، محیط کار)، وقایع تجربی (تجارب فردی که روی علایق و درک تاثیر می‌گذارد)، افزایش جمعیت، تاثیر رسانه‌ها و تبلیغات، شرایط خانوادگی، نظیر نوع هدف کشاورزی، نوع و اندازه زمین، درآمد زراعی و غیر زراعی، بر رفتار حفاظتی کشاورزان موثر هستند. وینتر و همکاران (Winter & Other, 2005). همچنین تهرانی (Tehrani, 2009) مقاله‌ای با عنوان "کاهش هزینه‌ها با کشاورزی ارگانیک در اتیوپی" ترجمه کرده است که در آن نوشته شده، کشاورزی ارگانیک در عین اینکه آسیب کمتری به محیط زیست می‌رساند، باعث گشته میزان درآمد کشاورزان افزایش یابد. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که این شیوه کشاورزی راهی است مطمئن به سوی توسعه‌ی پایدار برای کشورهای در حال توسعه.

جنیدی شریعت زاده (Joneidi Shariatzadeh, 2009) در مقاله‌ای با عنوان "تئوری‌های انگیزش و کاربرد آن در ترویج و آموزش کشاورزی" به این نتیجه رسید که: انگیزش در ارتقاء سطح یادگیری افراد نقش مهمی دارد. و این یادگیری موجب رشد فرد و توسعه جامعه‌اش می‌شود. برای نیل به این اهداف لزوم شناسایی عوامل انگیزشی و روش‌های مناسب کاربرد آن در آموزش و یادگیری امری ضروری می‌باشد. انگیزش زیر بنای رفتار انسان است، لذا به منظور ایجاد انگیزه مطلوب در افراد می‌بایست اقدام به طرح و برنامه‌ریزی دقیق و عمیق در تمامی ابعاد آموزش و یادگیری نمود. بنابراین جهت تداوم و استمرار انگیزش در افراد بزرگسال باید عوامل بازدارنده همچون عوامل اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، مادی و سنتی را شناسایی و بر طرف نمود و از نظریه‌های نیاز و انگیزش برای یادگیری افراد در محیط‌ها و سنین مختلف استفاده موثر تری به عمل آورد. همچنین از نظریه‌های انگیزش در آموزش و ترویج می‌توان بهره برد و دوره‌های آموزشی را پربا تر کرد.

لامپکین (Lumpkin, 1997) اظهار می‌دارد که کشاورزی ارگانیک باید از طریق حمایت‌های مالی، بازاریابی صحیح، بهبود سطح استانداردهای آن و همچنین دسترسی به اطلاعات بیشتر و جدید تر تقویت گردد و در صورت حصول این موفقیت، به طور قطع این نوع کشاورزی از آینده روشنی برخوردار خواهد بود و نقش مهمی در توسعه کشاورزی به عهده خواهد داشت.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از لحاظ هدف از نوع کاربردی است، چرا که در پی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص انجام می‌گیرد و به واسطه آنکه امکان کنترل و دستکاری متغیرهای تحقیق برای محقق وجود ندارد، غیر آزمایشی و از نظر پردازش اطلاعات از نوع توصیفی و علی-ارتباطی است. جامعه آماری تحقیق حاضر در سال ۱۳۹۰-۹۱ شامل ۱۰۰۰ نفر از باغداران شهرستان گرمسار است که از این تعداد بر اساس فرمول کوکران ۱۳۵ نفر به عنوان نمونه و به کمک روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای سنجش میزان روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه در اختیار اساتید ترویج و آموزش کشاورزی و تعدادی از کارشناسان جهاد کشاورزی قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۲۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ محاسبه گردید که نشان دهنده اعتبار

قابل قبولی برای پرسشنامه بود. این تحقیق از یک سو به توصیف ویژگی های شخصی مخاطبین و بررسی ارتباط بین متغیرهایی چون: ویژگی های فردی و اجتماعی- فرهنگی، روانشناختی، مطلوبیت رفتار و از سوی دیگر تاثیر متغیرهای مستقل از جمله ساز و کارهای آموزشی و اقتصادی و سیاست گذاری را بر متغیر وابسته تحقیق " توسعه کشاورزی ارگانیک" مورد بررسی قرار می دهد. تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش، شامل توصیف داده ها و بخش تحلیل استنباطی داده ها صورت گرفت. در بخش تحلیل توصیفی داده ها از آمار توصیفی نظیر فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات، و در بخش تحلیل استنباطی داده ها از ضرایب همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام در محیط نرم افزار SPSS استفاده گردید.

نتایج و بحث

توصیف ویژگی های فردی باغداران

نتایج حاصل از بررسی سن پاسخگویان نشان داد که میانگین سن باغداران ۴۹/۷ سال بود و اکثریت باغداران مورد مطالعه در گروه سنی بالای ۳۸-۴۳ سال قرار داشتند. اکثر پاسخگویان متأهل و مرد هستند. همچنین نتایج نشان داد که اکثر آنها دارای تحصیلات ابتدایی و تنها ۲۰/۷ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بودند. همچنین بررسی ها نشان داد که میانگین درآمد آنها از کشاورزی ۶۲/۸۸۹/۰۰۰ ریال و اکثریت آن ها دارای درآمد ۷۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال بودند. میانگین سابقه کشاورزی در باغداران ۳۳/۴۶ سال و میانگین مساحت زمین آنها ۴/۳ هکتار می باشد.

توصیف ساز و کارهای اقتصادی

به منظور سنجش اهمیت ساز و کارهای اقتصادی در بین باغداران ۹ گویه با طیف لیکرت ۵ قسمتی مطرح شد که از خیلی کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴)، خیلی زیاد (۵) رتبه بندی شدند. جدول شماره ۱، اولویت بندی ساز و کارهای اقتصادی باغداران را نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک نشان می دهد. بر طبق جدول، اولویت های اول تا سوم مربوط به متغیرهای افزایش درآمد کلی مزرعه، افزایش تقاضا، مالکیت مزرعه، و اولویت آخر مربوط به متغیر اعطای وام برای تولید محصولات ارگانیک می باشد.

جدول ۱- اولویت بندی ساز و کارهای اقتصادی باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه ها
۱	۱۳/۸۱	۰/۶۳	۴/۵۶	افزایش درآمد کلی مزرعه از کشاورزی ارگانیک
۲	۲۲/۱۴	۰/۹۳	۴/۲	افزایش تقاضای محصولات ارگانیک
۳	۲۳/۰۱	۰/۸۴	۳/۶۵	مالکیت مزرعه
۴	۲۵/۴۱	۰/۹۲	۳/۶۲	دسترسی به تسهیلات مالی برای کشاورزان ارگانیک
۵	۲۵/۷۱	۰/۹۹	۳/۸۵	اعطای سوبسید برای تولید کنندگان ارگانیک
۶	۲۷/۴۵	۰/۹۸	۳/۵۷	دسترسی به منابع و نهاده ها برای کشت ارگانیک
۷	۲۷/۶۷	۰/۸۸	۳/۱۸	مساحت مزرعه

ادامه جدول ۱

۸	۲۸/۵۳	۱/۰۱	۳/۵۴	میزان دسترسی کشاورزان ارگانیک به بیمه
۹	۲۹/۵۴	۱/۰۴	۳/۵۲	اعطای وام برای تولید محصولات ارگانیک

* طیف لیکرت: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

توصیف ساز و کارهای روانشناختی

یافته‌های حاصل از نظر باغداران در رابطه با ساز و کارهای روانشناختی نشان می‌دهد که بالا ترین اولویت مربوط به متغیر میزان علاقه مندی به کشاورزی ارگانیک و پایین ترین اولویت، مربوط به متغیر میزان ریسک پذیری در انجام کشت ارگانیک می‌باشد. سایر اطلاعات در جدول شماره ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲- اولویت بندی ساز و کارهای روانشناختی باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۱۹/۶۰	۰/۸۰	۴/۰۸	میزان علاقه مندی به کشاورزی ارگانیک
۲	۲۲/۶۸	۰/۸۸	۳/۸۸	تمایل و مشارکت در انجام فعالیت‌های ارگانیک
۳	۲۳/۱۴	۰/۷۸	۳/۳۷	میزان خلاقیت و نوآوری در کشاورزی ارگانیک
۴	۳۳/۹۶	۱/۰۸	۳/۱۸	میزان ریسک‌پذیری در انجام کشت ارگانیک

* طیف لیکرت: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

توصیف ساز و کارهای آموزشی

جدول شماره ۳ دیدگاه باغداران را در خصوص میزان اهمیت ساز و کارهای آموزشی نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک را در ۴ گویه با طیف لیکرت ۵ قسمتی نشان می‌دهد. بر این اساس ملاقات کشاورز با مروج در مزرعه با بالاترین اولویت بیشترین تاثیر و بازدید از مزارع ارگانیک با کمترین اولویت کمترین تاثیر را در توسعه کشاورزی ارگانیک دارند.

جدول ۳- اولویت بندی ساز و کارهای آموزشی از نظر باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۲۷/۵۶	۱/۰۲	۳/۷	ملاقات کشاورز با مروج در مزرعه
۲	۲۸/۵۷	۱/۱	۳/۸۵	شرکت در کلاس‌های آموزشی
۳	۲۹/۵۸	۰/۷۹	۲/۶۷	پخش برنامه‌های تلویزیون
۴	۳۴/۳۷	۱/۱	۳/۲	بازدید از مزارع ارگانیک

* طیف لیکرت: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

توصیف ساز و کارهای سیاستگذاری

به منظور تعیین ساز و کارهای سیاستگذاری در بین باغداران ۷ گویه با طیف لیکرت ۵ قسمتی مطرح شد که از خیلی ضعیف (۱)، ضعیف (۲)، متوسط (۳)، قوی (۴)، خیلی قوی (۵) رتبه بندی شدند. جدول شماره ۴، اولویت بندی ساز و کارهای سیاستگذاری باغداران را نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک نشان می دهد. بر طبق جدول، حمایت از بازاریابی صحیح محصولات ارگانیک قوی ترین متغیر و اهداء پاداش به تولید کنندگان ارگانیک ضعیف ترین متغیر در میزان توسعه کشاورزی ارگانیک به شمار می آید.

جدول ۴- اولویت بندی ساز و کارهای سیاستگذاری از نظر باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه ها
۱	۲۲/۳۱	۰/۷۷	۳/۴۵	حمایت از بازاریابی صحیح محصولات ارگانیک
۲	۲۳/۸۵	۰/۷۳	۳/۰۶	تدوین قوانین لازم برای بهبود بازارهای بین المللی
۳	۲۴/۶۱	۰/۷۹	۳/۲۱	واگذاری بخشی از فعالیت های مربوط به کشاورزی ارگانیک به بخش خصوصی
۴	۲۵/۳۴	۰/۷۳	۲/۸۸	کمک های مالی دولت در زمینه صادرات محصولات ارگانیک
۵	۲۶/۴۹	۰/۷۱	۲/۶۸	حمایت و پشتیبانی دولت از تولید کنندگان ارگانیک
۶	۲۹	۰/۸۷	۳	تشویق مجامع به سرمایه گذاری در پروژه های ارگانیک
۷	۲۹/۰۵	۰/۷۷	۲/۶۵	اهداء پاداش به تولید کنندگان ارگانیک

خیلی ضعیف = ۱ ضعیف = ۲ متوسط = ۳ قوی = ۴ خیلی قوی = ۵

توصیف ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی

یافته های حاصل، نشان می دهد که تمایل به مصرف محصولات ارگانیک با اهمیت ترین و باور های اعتقادی، فلسفی و مذهبی مردم در مورد روش زندگی کم اهمیت ترین متغیرها در توسعه کشاورزی ارگانیک است.

جدول ۵- اولویت بندی ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی از نظر باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه ها
۱	۱۸/۳۳	۰/۷۷	۴/۲	تمایل به مصرف محصولات ارگانیک
۲	۲۲/۷۷	۰/۸۷	۳/۸۲	طرز تلقی مردم از کاربرد محصولات ارگانیک نسبت به سایر محصولات
۳	۲۵/۹۶	۰/۹۴	۳/۶۲	بهبود نگرش تولید کنندگان در مورد محصولات ارگانیک
۴	۲۷/۵۵	۰/۸۹	۳/۲۳	باور های اعتقادی، فلسفی و مذهبی مردم در مورد روش زندگی

* طیف لیکرت: خیلی کم = ۱ کم = ۲ متوسط = ۳ زیاد = ۴ خیلی زیاد = ۵

توصیف ساز و کارهای رفتاری

به منظور ارزیابی ویژگی‌های رفتاری باغداران، طیف لیکرت ۵ قسمتی مطرح شد. که از نظر پاسخگویان متغیر میزان نیاز به کشاورزی ارگانیک در رتبه اول و میزان دانش در خصوص کشاورزی ارگانیک در رتبه آخر قرار دارند.

جدول ۶- اولویت بندی ساز و کارهای رفتاری باغداران نسبت به توسعه کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۱۷/۸۵	۰/۷۵	۴/۲	میزان نیاز به کشاورزی ارگانیک
۲	۲۶/۶۳	۰/۹۸	۳/۶۸	داشتن بینش و نگرش مناسب
۳	۳۰/۷۴	۰/۹۱	۲/۹۶	میزان مهارت در انجام کشاورزی ارگانیک
۴	۳۳/۷۶	۱/۰۴	۳/۰۸	میزان دانش در خصوص کشاورزی ارگانیک

* طیف لیکرت: خیلی کم=۱ کم=۲ متوسط=۳ زیاد=۴ خیلی زیاد=۵

توصیف ساز و کارهای مربوط به اصول کشاورزی ارگانیک

به منظور ارزیابی اصول کشاورزی ارگانیک، تعداد ۴ گویه با طیف لیکرت ۵ قسمتی مطرح شد. که از نظر پاسخگویان، کشاورزی ارگانیک باعث افزایش سلامت انسان می‌شود، با کمترین ضریب تغییرات در رتبه اول قرار دارد که نسبت به سایر گویه‌ها از وضعیت مطلوبی برخوردار است و کشاورزی ارگانیک باعث بهبود کیفیت زندگی افراد و کاهش فقر می‌شود با بیشترین ضریب تغییرات در رتبه آخر قرار دارد که از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی‌باشد.

جدول ۷- اولویت بندی اصول کشاورزی ارگانیک

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۱۳/۸۷	۰/۶۲	۴/۴۸	افزایش سلامت انسان
۲	۱۵/۹۰	۰/۷۰	۴/۴	حفاظت از منابع کشاورزی برای نسل‌های آینده
۳	۱۷/۵۶	۰/۷۲	۴/۱۰	بهبود اکوسیستم
۴	۲۰/۷۲	۰/۸۰	۳/۸۶	بهبود کیفیت زندگی افراد و کاهش فقر

ماخذ: یافته‌های تحقیق

بررسی روابط همبستگی بین متغیرها با توسعه کشاورزی ارگانیک

به منظور تعیین رابطه بین متغیرهای مختلف با توسعه کشاورزی ارگانیک از ضرایب همبستگی استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸- همبستگی متغیرهای مستقل با توسعه کشاورزی ارگانیک

sig	ضریب همبستگی	نوع ضریب همبستگی	ویژگی های فردی متغیر (X)
۰,۰۰۱	-۰,۲۷۷ ^{**}	اسپیرمن	سن
۰,۰۰۵	-۰,۲۴۲ ^{**}	اسپیرمن	میزان درآمد
۰,۰۰۰	-۰,۲۹۶ ^{**}	اسپیرمن	سابقه کشاورزی
۰/۰۰۰	۰/۳۷۸ ^{**}	اسپیرمن	بهبود نگرش
۰/۰۰۰	۰/۳۰۹ ^{**}	اسپیرمن	طرز تلقی مردم
۰/۱۴۵	۰/۱۲۶	اسپیرمن	باورهای مردم
۰/۰۲۴	۰/۱۹۴ [°]	اسپیرمن	تمایل به مصرف این محصولات
۰/۰۰۰	۰/۳۲۵ ^{**}	اسپیرمن	میزان علاقه
۰/۰۰۱	۰/۲۷۷ ^{**}	اسپیرمن	میزان ریسک پذیری
۰/۰۲۹	۰/۱۸۹ [°]	اسپیرمن	میزان خلاقیت و نوآوری
۰/۰۰۰	۰/۳۷۱ ^{**}	اسپیرمن	تمایل و مشارکت
۰/۰۰۱	۰/۲۷۸ ^{**}	اسپیرمن	میزان دانش
۰/۰۰۰	۰/۳۱۰ ^{**}	اسپیرمن	میزان مهارت
۰/۰۰۲	۰/۲۶۲ ^{**}	اسپیرمن	داشتن نگرش مناسب
۰/۰۰۴	۰/۲۴۳ ^{**}	اسپیرمن	میزان نیاز
	u	آزمون	
۰/۲۶۶	۲۳۰	من ویتنی	تاھل
۰/۰۰۸	۳۵۲	من ویتنی	جنسیت
۰/۰۵۰	df=k-1	Chi-square	سطوح مختلف تحصیل
	۶	۱۲,۵۸۵	

میزان تبیین ساز و کارهای موثر در رفتار کشاورزان به منظور توسعه کشاورزی ارگانیک

به منظور پیش بینی متغیرهای مستقل تحقیق در تعیین متغیر وابسته از رگرسیون چند منظوره به روش گام به گام استفاده شد. پس از ورود همه متغیرهای مستقل دارای همبستگی معنی دار با متغیر وابسته تحقیق (میزان توسعه کشاورزی ارگانیک)، متغیرهای مستقل مساحت زمین، ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی، ساز و کارهای روانشناختی، ساز و

کارهای اقتصادی و جنسیت به ترتیب بیشترین نقش را در تبیین توسعه کشاورزی ارگانیک داشته اند. این پنج متغیر در مجموع ۳۴/۳ درصد از تغییرات متغیر توسعه کشاورزی ارگانیک را تبیین می نماید.

جدول ۹- نتایج رگرسیون ساز و کارهای موثر بر رفتار کشاورزان به منظور توسعه کشاورزی ارگانیک

متغیر	R	R ²	R ² _{adj}	B	Beta	T	sig
مساحت زمین	۰/۱۳۴	۰/۳۶۶	۰/۱۲۸	-۰/۲۶۴	-۰/۲۸۵	-۳/۸۵۱	۰/۰۰۰
ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی	۰/۲۳۰	۰/۴۷۹	۰/۲۱۸	۰/۱۴۱	۰/۱۷۴	۲/۱۵۰	۰/۰۳۳
ساز و کارهای روانشناختی	۰/۲۷۳	۰/۵۲۳	۰/۲۵۷	۰/۱۵۲	۰/۱۹۳	۲/۴۶۰	۰/۰۱۵
ساز و کارهای اقتصادی	۰/۳۰۲	۰/۵۵۰	۰/۲۸۱	۰/۰۸۲	۰/۲۲۳	۲/۸۷۲	۰/۰۰۵
جنسیت	۰/۳۳۴	۰/۵۷۸	۰/۳۰۸	۱/۲۴۳	۰/۱۸۸	۲/۴۶۴	۰/۰۱۵
ضریب ثابت	-	-	-	۷/۴۶۰	-	۵/۷۶۴	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول شماره ۷ معادله رگرسیون برای متغیر وابسته توسعه کشاورزی ارگانیک به شرح زیر می باشد:

$$Y = 7/460 - 0/264(X_1) + 0/141(X_2) + 0/152(X_3) + 0/082(X_4) + 1/243(X_5)$$

نتیجه گیری کلی

نتایج حاصل از ضرایب همبستگی نشان داد که بین سن، درآمد و سابقه کار با توسعه کشاورزی ارگانیک رابطه منفی و معنی داری در سطح ۱ درصد وجود دارد. اثبات فرضیه ها در راستای تحقیقات عنایتی راد و همکاران (Enayati rad & Other, 2009) و باقری و شاه پسند (Bagheri & Shahpasand, 2010)، بیدگلی و صدیقی (Bidgoli & Seddiqi, 2010)، جمشیدی و همکاران (Jamshidi & Other, 2010)، (Souzae & other, 1993) می باشد. همچنین بین جنسیت با توسعه کشاورزی ارگانیک اختلاف معنی داری وجود دارد. در صورتی که بین وضعیت تاهل با توسعه کشاورزی ارگانیک اختلاف معنی داری وجود ندارد. در نهایت بین سطح تحصیلات کشاورزان و توسعه کشاورزی ارگانیک اختلاف معنی داری وجود دارد که باقری و شاه پسند (Bagheri & Shahpasand, 2010)، عنایتی راد و همکاران (Enayati rad & Other, 2009)، منافی ملا یوسفی و همکاران (Manafi Mulla Yousefi & Other)، بیدگلی و صدیقی (Bidgoli & Seddiqi, 2010)، مطیعی لنگرودی و همکاران (Motei Langrudi & Other 2010)، (Souzae & other (1993) نیز نتایج مشابه ای به دست آوردند.

بین ویژگی های اقتصادی و توسعه کشاورزی ارگانیک در سطح ۱ درصد رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد که با نتایج عنایتی راد و همکاران (Enayati rad & Other, 2009)، مطیعی لنگرودی و همکاران (Motei Langrudi & Other 2010)، شرقی (Shariati, 2005) مطابقت دارد.

نتایج مبین آن بود که بین میزان علاقه، ریسک پذیری، تمایل و مشارکت کشاورزان در برنامه های ارگانیک و توسعه کشاورزی ارگانیک رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد وجود دارد. یافته های مربوط به میزان علاقه و نیاز با تحقیقات مینایی و صبوری (Minaei & Saburi, 2010)، و یافته های تمایل و مشارکت با مطیعی لنگرودی و همکاران (Motei & Saburi, 2010) مطابقت دارد.

(Langrudi & Other 2010)، مطابقت دارد. نتایج مبین آن است که بین میزان خلاقیت و نوآوری و توسعه کشاورزی ارگانیک رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۵ درصد وجود دارد.

یافته ها نشان داد که بین ساز و کارهای آموزشی مختلف و توسعه کشاورزی ارگانیک در سطح ۱ درصد رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد یافته ها با تحقیقات عمانی (Amani,2001) و شرقی (Shariati,2005) مطابقت دارد.

نتایج نشان داد که بین ساز و کارهای سیاستگذاری مناسب دولت و توسعه کشاورزی ارگانیک اختلاف معنی داری وجود ندارد.

بین طرز تلقی مردم و بهبود نگرش تولید کنندگان در مورد محصولات ارگانیک با توسعه کشاورزی ارگانیک رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد وجود دارد که مینایی و صبوری (Minaei & Saburi,2010) فرضیه مذکور را تایید نمودند. بین تمایل به مصرف محصولات ارگانیک و توسعه کشاورزی ارگانیک در سطح ۵ درصد رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین باورهای مردم در مورد روش زندگی و توسعه کشاورزی ارگانیک هیچ رابطه ای وجود ندارد.

در نهایت بین میزان دانش، نگرش، مهارت و نیاز به کشاورزی ارگانیک با توسعه کشاورزی ارگانیک رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد وجود دارد. اثبات فرضیه اخیر در راستای مطالعات (Gotschiet al,2007)، باقری و شاه پسند (Bagheri & Shahpasand,2010)، جمشیدی و همکاران (Jamshidi & Other,2010)، عمانی (Amani,2001)، و در زمینه دانش منطبق با یافته های سوزانه و همکاران (Souzae & other,1993) بود.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که متغیرهای مساحت زمین، ساز و کارهای اجتماعی- فرهنگی، ساز و کارهای روانشناختی، ساز و کارهای اقتصادی و جنسیت وارد معادله رگرسیون چند متغیره گردیدند که در نهایت ۳۴/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط این پنج عامل شکل گرفتند. متغیر مساحت زمین مهم ترین متغیر تاثیر گذار بر میزان توسعه کشاورزی ارگانیک می باشد. به طوری که این متغیر به تنهایی ۱۳/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کند.

با توجه به نتایج بدست آمده از تحقیق، پیشنهادهای زیر جهت بر طرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت در این پژوهش ارائه می گردد:

- گزارشی از ابعاد تخریب محیط زیست و آسیب هایی که کشاورزی متداول و محصولات آن بر سلامت انسان داشته تهیه شود و از طریق رسانه ها در اختیار همگان و به خصوص تولیدکنندگان قرار گیرد تا با آگاهی کامل از مضرات کشاورزی متداول و فواید کشاورزی ارگانیک، روش خود را تغییر دهند.

- می توان از طرق مختلف مثل حضور مروجان در مزرعه و دادن اطلاعات به آن ها و نصب بنر هایی که در آن اطلاعاتی در مورد این محصولات باشد و یا چاپ نشریات و ... در این زمینه فرهنگ سازی کنند.

- رونق بخشی به محصولات ارگانیک از طریق بر پایی نمایشگاه های استانی و ملی از محصولات ارگانیک و پخش نشریات، بروشور، برنامه های تلویزیونی و رادیویی آگاهی مردم را بالا برده تا بدین وسیله از این محصولات استقبال کنند و تقاضا بالا رود، این امر موجب می شود که کشاورزان به سمت کشاورزی ارگانیک روی آورند.

- سازمان های جهاد کشاورزی و مراکز ترویجی، مزارعی را به صورت آزمایشی به این روش اختصاص دهند و در اختیار کشاورزانی که در کلاس ها شرکت کرده اند قرار دهند.
- می توان از طریق ارائه پاداش از جمله تضمین خرید محصولات قبل از تولید، خرید محصولات با نرخ بالاتر، معرفی و مصاحبه با تولید کنندگان ارگانیک و مطرح کردن آنها در سطح استان علاقه و ریسک پذیری را در آن ها بالا برده و آن ها را ترغیب به استفاده از روش های ارگانیک کنند.
- بخش های مسئول دوره های آموزشی- ترویجی و کلاس های توجیهی را به شکل مستمر و در سطح کیفی و کمی مناسب برای آشنایی بیشتر و بهتر زارعین بهره بردار برگزار کنند و در جهت تداوم خدمات ارائه شده از سوی مراکز ترویجی اقدامات مشاوره ای و آموزشی بیشتری صورت پذیرد و مشاوران همگام با کشاورزان برای ارائه راهنمایی ها در مزرعه حاضر باشند.
- ارائه خدماتی همچون تداوم روند پرداخت وام های کم بهره، تجدید نظر در ساز و کارهای توزیع وام ها، دسترسی راحت به بیمه مزارع و محصولات، اعطای سوبسید برای تهیه نهاده های مورد نیاز و ... از جمله پیشنهادات اساسی جهت حرکت به سمت ارگانیک است.

References

- Bagheri, A, and Shah Passand, M. R (2010).** Study of Attitude of Potato Farmers in Ardabil Plain to Sustainable Agricultural Operations. Journal of Agricultural Economics and Development Research. PP. 242-231. Number.2
- Bidgoli, A, and Sadiqi, H. (2010).** Investigating Behavior of Accepting Sustainable Agricultural Methods by Extension Trainers in Qazvin Province. Journal of Agricultural Economics and Development Research. PP. 412 – 405. Number. 3
- Ehteshami, M.R. and Chaichi, M.R. (2010),** Organic Farming (Cultivation). Guilan University Press. First Edition .
- Enayati Rad, M, and Ajili, A, and Rezaei Moghadam, K, and Biseani, M. (2009).** Factors Affecting the Knowledge of Corn Farmers in Sustainable Agriculture in the Northwest of Khuzestan. Iranian Journal of Agricultural Extension and Education. PP. 68-59. . Number 2
- Gotschi, E. Vogel, S. Lindenthal, T. (2007).** High school students attitudes and behaviour towards organic products: survey results from vienna. university of natural resources and applied life sciences, vienna. [online]. Retrieved From http://www.boku.ac.at/wpr/wpr_df/Dp.pdf/
- Hassanzadeh, R. (2009).** Motivation and Emotion. Arasbaran Publishing. second edition
- Hosseini, s.j. Ajoudani, z. (2012).** Affective factors in adopting organic farming in Iran. annals of biological research, 3 (1): 601-608.
- Jamshidi, A. R, and Timurid. M., and Jamshidi, M., and Sarabi, S. (2010).** Investigating Factors Affecting Farmers' Attitude toward Rice Planting Case Study: Shirvan and Chardavol Township in Ilam Province. Journal of Agricultural Economics and Development Research. PP. 297-287. Number. 3
- Joneidi Shariatzadeh, h. (2009).** Motivation Theories and Its Application in Agricultural Extension and Education. Sabzine Monthly. Number. 39
- Khaledi, M. Liaghati, H. Mohammadamini, M. Weseen, Simon. (2011).** Assessing the barriers to conversion to organic farming in Canada. Environmental sciences vol 8, pp 109-126. Number. 2
- Lumpkin, N. (1997).** Organic Farming. (Translator, Small Business, Alireza Nakhta Sale, Hamed Zarif Book). Ferdowsi University of Mashhad. First Edition

- Manafi Mulla Yousefi, M, and Hayati, B. A, and Hossein Zadeh, J. (2009).** Factors Affecting Acceptance of Sustainable Agricultural Exercise Among Farmers of Wheat, Dryland, Marand County. *Journal of Agricultural Science*. PP. 61-49 . number 1
- Motiei Langroudi, S. H, and Rezvani, M. R, and Faraji Shabbar, H, and Khajeh Shahkuhi, AS. R (2010).** Sustainable Analysis of Family Farm Operational Systems and Rural Production Cooperatives (Case Study: Aq Qala Town).
- Minai, H, and Sabouri, M.H. (2010).** Investigating the Effective Psychological Factors on the Viewpoint of Agricultural Experts in Semnan Province on Sustainable Agriculture. pp. 63-57. Number. 3.
- Omani, A. (2001).** Determining social characteristics. Economic and Agronomic Sectors of Wheat Farmers in Khuzestan Province on Sustainable Farming Methods. Thesis Master. Tarbiat Modares University of Tehran.
- Saedi, h (2011).** The necessary organic farming for the country. *Agricultural Engineering Monthly* PP. 8-5. Number. 22.
- Sharghi. t. (2005).** An Analysis of Landscape Sustainability Status Using Researchers 'and Farmers' Viewpoints Case Study in Yazd Province. Thesis Master. Tarbiat Modares University of Tehran.
- Sha'ban Ali Fami, H, and Qasemi, J, and Mohammad Zadeh Nasr Abadi, M. (2008).** Sustainable Agricultural Systems. Publication of the Cultural Institute of Education. First Edition.
- Souzae, D. G. Cyphers, D. M. Phipps. T. (1993).** Factors effecting the adopting of sustainable agriculture practices. *agricultural and resource economics review*. 22 (2). p p 159-165
- Tehrani, A. (2010).** Reduce the cost with organic agriculture in Ethiopia. *Dehayan Monthly*, Number. 32.
- Winter, S.J,Esler,K.J, and Kidd,M.(2005).** An Index to Measure the Conservation Attitudes of Landowners Towards Overberg Coastal Renosterveld . a Critically Endangered Vegetation Type in the Cape Floral Kingdom , South Africa "Biological Conservation. (126).p p 383-394.